

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LƯƠNG THỊ TÌNH

**TIẾNG THÁI TRÊN ĐÀI PHÁT THANH
VÀ TRUYỀN HÌNH Ở HUYỆN PHÙ YÊN - SƠN LA**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ, VĂN HỌC
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LƯƠNG THỊ TÌNH

**TIẾNG THÁI TRÊN ĐÀI PHÁT THANH
VÀ TRUYỀN HÌNH Ở HUYỆN PHÙ YÊN - SƠN LA**

Ngành: Ngôn ngữ Việt Nam

Mã số: 8.22.01.02

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ, VĂN HỌC
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS Tạ Văn Thông

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu nêu trong luận văn là trung thực. Những kết luận khoa học của luận văn chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2018

Tác giả luận văn

Lương Thị Tình

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới PGS.TS Tạ Văn Thông, người thầy đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu và Phòng Đào tạo Sau đại học, các thầy cô trong khoa Ngữ văn Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, các thầy cô giáo ở Viện Ngôn ngữ học, Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam đã nhiệt tình giảng dạy, hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập.

Xin chân thành cảm ơn Ủy ban nhân dân huyện, Lãnh đạo đài TT - TH Phù Yên đã giúp đỡ tác giả trong sưu tầm tài liệu. Xin cảm ơn Ban giám hiệu Trường THPT Quang Trung - Hải Phòng, các bạn bè, đồng nghiệp và những người thân trong gia đình đã tạo mọi điều kiện thuận lợi giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Thái Nguyên, tháng 05/ 9/ 2018

Tác giả

Lương Thị Tình

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
4. Phương pháp nghiên cứu	3
5. Đóng góp của đề tài	3
6. Cấu trúc của luận văn	4
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ LUẬN, THỰC TIỄN	5
1.1. Tổng quan về tình hình nghiên cứu	5
1.1.1. Tổng quan về tình hình nghiên cứu về ngôn ngữ báo chí	5
1.1.2. Tổng quan về tình hình nghiên cứu về lịch sử nghiên cứu về tiếng Thái trong hoạt động truyền thông	7
1.2. Cơ sở lý luận và thực tiễn.....	9
1.2.1. Cơ sở lý luận: truyền thông và ngôn ngữ truyền thông.....	9
1.2.2. Cơ sở thực tiễn: huyện Phù Yên - Sơn La và người Thái, tiếng Thái ở Phù Yên	20
1.3. Tiểu kết	32
Chương 2: ĐÀI TIẾNG THÁI VÀ SỰ TIẾP NHẬN CỦA NGƯỜI THÁI Ở PHÙ YÊN ĐỐI VỚI CÁC CHƯƠNG TRÌNH TIẾNG THÁI	33
2.1. Tình hình phát sóng tiếng Thái trên các đài phát thanh, truyền hình ở Sơn La.....	33
2.1.1. Tình hình phát sóng bằng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam ...	33
2.1.2. Tình hình phát sóng chương trình tiếng Thái	40

2.2. Khả năng tiếp nhận các chương trình trên đài bằng tiếng Thái của người Thái ở Phù Yên, Sơn La.....	42
2.2.1. Về điều kiện và thực tế nghe/ xem các chương trình phát thanh, truyền hình bằng tiếng Thái.....	42
2.2.2. Khả năng tiếp nhận (hiểu) của người Thái ở Phù Yên với các chương trình phát thanh, truyền hình bằng tiếng Thái	50
2.3. Tiểu kết	61
Chương 3: MỘT SỐ ĐỀ XUẤT VỀ CHƯƠNG TRÌNH TIẾNG THÁI TRÊN ĐÀI CHO NGƯỜI THÁI Ở PHÙ YÊN	63
3.1. Ý kiến nhận được từ người dân về việc thiết kế các chương trình phát sóng bằng tiếng Thái	63
3.2. Kiến nghị nâng cao hiệu suất truyền thông bằng tiếng Thái cho người Thái ở Phù Yên.....	69
3.2.1. Những nội dung chính sách của Đảng cộng sản và Nhà nước Việt Nam giai đoạn từ sau 1975 đến nay	69
3.2.2. Một số kiến nghị.....	70
3.3. Tiểu kết	80
KẾT LUẬN	81
TÀI LIỆU THAM KHẢO	84
PHỤ LỤC.....

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Trong thời đại ngày nay, báo (nói chung) là phương tiện thông tin đại chúng nhanh nhất, hiệu quả nhất và có nhiều công chúng nhất, có tác động mạnh mẽ đến mọi mặt của đời sống và trở thành một trong những động lực quan trọng đối với sự phát triển của xã hội. Báo gồm những loại hình khác nhau: *báo in* (còn gọi là báo viết), *báo nói* (phát thanh), *báo hình* (truyền hình), *thông tấn*, *báo ảnh* và *báo điện tử* (báo trên *internet*). Trong tiếng Việt, *báo nói* (phát thanh), *báo hình* (truyền hình, tivi...) được gọi chung là "đài".

Trong báo, ngôn ngữ (dạng nói và viết) là phương tiện truyền tải thông điệp chính, cơ bản nhất. Ngôn ngữ báo tuân theo quy luật tồn tại và phát triển của ngôn ngữ chung, đồng thời có những nét riêng biệt. Nghiên cứu về ngôn ngữ báo là một việc làm cần thiết và mang tính thời sự, giúp cho việc sử dụng nó có hiệu quả hơn trong hoạt động truyền thông.

1.2. Hoạt động truyền thông bằng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số (DTTS) ở Việt Nam được thực hiện chủ yếu ở hai hình thức là báo in và đài. *Quyết định số 53 - CP (22/02/1980)* đã chỉ đạo cụ thể: công tác thông tin, tuyên truyền và công tác văn hóa của Nhà nước ở các vùng đồng bào DTTS phải tăng cường phát huy tiếng nói, chữ viết DTTS trong giao tiếp xã hội cũng như sử dụng trên các phương tiện thông tin đại chúng, trong các hoạt động văn hóa xã hội, cố gắng kết hợp sử dụng tiếng, chữ DTTS, giúp đồng bào tiếp thu được dễ dàng, nhanh chóng.

Trong trường hợp này, ngôn ngữ vừa có vai trò truyền tải nội dung truyền thông vừa là phương tiện nối kết cộng đồng.

1.3. Ở Việt Nam, dân tộc Thái có 1.550. 423 người, đứng hàng thứ 3 về dân số trong 54 dân tộc ở nước ta (tính đến ngày 1 tháng 4 năm 2009; Nguồn: *Tổng cục Thống kê/ Kết quả Tổng điều tra dân số 2009*). Người Thái ở Việt Nam sống tập trung chủ yếu ở các tỉnh thuộc Tây Bắc Việt Nam và Thanh Hoá,

Nghệ An. Ở Sơn La nói riêng và khu vực Tây Bắc nói chung, dân tộc Thái có số dân đông nhất trong số các dân tộc thiểu số (DTTS). Tiếng Thái có thể được coi là “tiếng phổ thông vùng”.

Huyện Phù Yên vốn là huyện lâu đời nhất của tỉnh Sơn La, là một trong 9 Mường Thái trước đây (Mường Tấc). Trong những năm gần đây, huyện Phù Yên và người Thái nói riêng đang từng bước thoát nghèo và vươn lên, trở thành huyện phát triển khá của tỉnh. Truyền thông nói chung và đài phát thanh/ truyền thanh, truyền hình bằng tiếng Thái có vai trò tích cực trong công cuộc này.

Đó chính là lí do đề tài “Tiếng Thái trên đài phát thanh và truyền hình ở huyện Phù Yên - Sơn La” được chọn làm hướng nghiên cứu trong luận văn.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích

Luận văn cung cấp cứ liệu khoa học từ nghiên cứu truyền thông bằng ngôn ngữ DTTS ở một địa phương, để làm căn cứ hoạch định những chính sách và giải pháp cho việc truyền thông của Nhà nước bằng tiếng DTTS ở vùng DTTS. Đây cũng cơ sở để chính quyền ở huyện Phù Yên và tỉnh Sơn La thực hiện hiệu quả hơn những chính sách truyền thông bằng ngôn ngữ Thái ở địa phương mình.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Tìm hiểu cơ sở lí luận về hoạt động truyền thông và về tiếng Thái.
- Khảo sát, điều tra làm rõ thực trạng truyền thông bằng tiếng Thái ở huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La: Các hình thức truyền thông, đặc điểm ngôn ngữ/ các phương ngữ, chữ viết sử dụng cho truyền thông; các cấp, các địa phương có truyền thông bằng tiếng Thái;
- Khảo sát, điều tra làm rõ khả năng tiếp nhận, nhu cầu, thái độ, nguyện vọng của người Thái với truyền thông bằng tiếng mẹ đẻ; Phân tích, đánh giá những thành công và hạn chế của truyền thông bằng tiếng Thái hiện nay.

Đề xuất một số biện pháp nâng cao hiệu quả hoạt động truyền thông bằng tiếng Thái tại huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Luận văn tập trung khảo sát khả năng tiếp nhận, nhu cầu, thái độ, nguyện vọng đối truyền thông bằng tiếng Thái, ở cộng đồng người Thái, với một nghiên cứu trường hợp: ở huyện Phù Yên - Sơn La.

Lí do lựa chọn huyện Phù Yên là bởi đây là khu vực có hơn 12 dân tộc sinh sống, trong đó người Thái là dân tộc chiếm đa số tại đây.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Truyền thông gồm 4 loại hình là: báo in (báo giấy), báo nói (phát thanh, truyền thanh), báo hình (truyền hình) và báo điện tử (báo mạng điện tử).

Do thời gian và khuôn khổ hạn chế, luận văn chỉ tìm hiểu một số khía cạnh ngôn ngữ học xã hội (như đã nói trên), ở người Thái, đối với các chương trình tiếng Thái trên đài phát thanh truyền hình trong hoạt động truyền thông ở huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La. Các khía cạnh khác về tiếng Thái trên đài (chẳng hạn từ góc nhìn của “nhà đài” - những người làm công tác truyền thông; đặc điểm cấu trúc và văn bản tiếng Thái với tư cách phương tiện truyền hình...) không được coi thuộc phạm vi của luận văn.

4. Phương pháp nghiên cứu

4.1. Phương pháp ngôn ngữ học điền dã: với những hoạt động phỏng vấn, ghi chép, chụp ảnh, tìm hiểu các tài liệu được lưu giữ tại địa phương và thực tế quanh chủ đề hoạt động truyền thông bằng tiếng Thái.

Số lượng người Thái được phỏng vấn qua bảng hỏi ngôn ngữ học xã hội là: 182.

4.2. Phương pháp miêu tả: các thủ pháp thống kê, phân loại các dữ liệu; phân tích các sự kiện và khái quát tìm ra qui luật của các sự kiện cụ thể cho mục tiêu và mục đích nghiên cứu.

5. Đóng góp của đề tài

5.1. Luận văn góp phần tập hợp những khía cạnh trong lí thuyết về truyền thông, về vai trò của tiếng mẹ đẻ các DTTS đối với truyền thông ở vùng các

DTTS. Đồng thời, chỉ ra vai trò của truyền thông đối với việc bảo tồn và phát triển ngôn ngữ các DTTS như một thành tố trong văn hóa truyền thống.

5.1. Giúp nâng cao hiệu quả, chất lượng hoạt động truyền thông trên đài bằng tiếng Thái cho đồng bào Thái và các DTTS khác có sử dụng tiếng Thái hiện nay ở huyện Phù Yên, tỉnh Sơn La nói riêng và vùng Tây Bắc nói chung.

6. Cấu trúc của luận văn

Ngoài **Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo** và **Phụ lục**, nội dung chính của luận văn gồm 3 chương:

- Chương 1: Tổng quan về tình hình nghiên cứu và cơ sở lí luận, thực tiễn
- Chương 2: Đài tiếng Thái và sự tiếp nhận của người Thái ở Phù Yên đối với các chương trình tiếng Thái
- Chương 3: Một số đề xuất về chương trình tiếng Thái trên đài cho người Thái ở Phù Yên